

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЧЕРНІГІВСЬКА ПОЛІТЕХНІКА»

ЗАТВЕРДЖЕНО
Вченою радою Національного
університету «Чернігівська політехніка»
08 червня 2026 р. протокол №7

Введено в дію наказом ректора
від 08.06.2026 р. № 170

ПОЛОЖЕННЯ
про систему енергетичного менеджменту
Національного університету «Чернігівська політехніка»

1. Загальні положення

1.1. Положення про систему енергетичного менеджменту (далі – Положення) Національного університету «Чернігівська Політехніка» (далі – Університет) є основним документом, що визначає механізми та принципи запровадження і функціонування системи енергетичного менеджменту (СЕМ) в Національному університеті «Чернігівська політехніка».

1.2. Правовою та методологічною основою цього Положення є:

- Національний стандарт ДСТУ ISO 50001:2020 — «Системи енергетичного менеджменту. Вимоги та настанова щодо використання»
- Закон України «Про енергетичну ефективність»;
- Закон України «Про енергетичну ефективність будівель»;
- Порядок запровадження та забезпечення функціонування систем енергетичного менеджменту (зі змінами) (далі — Порядок);
- інші нормативно-правові акти у сфері енергетичної ефективності, Статут та внутрішні документи Університету.

1.3. Дане Положення встановлює вимоги до:

- сфери застосування та меж системи енергетичного менеджменту;
- етапів запровадження системи енергетичного менеджменту;
- організаційної структури та розподілу відповідальності;
- енергетичної політики та забезпечення її реалізації;
- енергетичного аналізу, енергетичного планування та визначення показників енергетичної ефективності;
- функціонування, енергомоніторингу та циклу постійного вдосконалення системи;
- формування, ведення та оприлюднення даних щодо енергетичних і експлуатаційних характеристик будівель Університету.

1.4. Досягнення мети запровадження системи енергетичного менеджменту здійснюється шляхом розроблення та реалізації енергетичної політики, забезпечення енергетичного планування та постійного вдосконалення системи за циклом «планування — виконання — перевірка — коригування». Енергетична політика Університету визначається у Декларації енергетичної політики. Результатом енергетичного планування є план діяльності системи енергетичного менеджменту (далі — План діяльності).

1.5. Система енергетичного менеджменту охоплює такі сфери діяльності Університету:

- експлуатація та утримання будівель та споруд;
- управління персоналом та провадження адміністративно-господарської діяльності;
- публічні закупівлі енергоспоживчої продукції (товарів) та послуг;
- експлуатацію власних об'єктів виробництва та накопичення енергії (зокрема фотоелектричних станцій і систем зберігання електричної енергії);
- збір, внесення та актуалізацію даних щодо енергетичних і експлуатаційних характеристик будівель.

1.6. У своїй діяльності відповідальний за систему енергетичного менеджменту (далі — енергоменеджер) керується чинним законодавством України, нормативною базою Університету та цим Положенням.

1.7. Енергоменеджер співпрацює з усіма структурними підрозділами Університету, органами студентського самоврядування, стейкхолдерами, громадськими організаціями, органами місцевого самоврядування та партнерами у межах проєктів міжнародної технічної допомоги.

2. Сфера застосування та межі системи енергетичного менеджменту

2.1. Сфера застосування СЕМ поширюється на всі будівлі, споруди та інженерні системи, що перебувають у власності та/або користуванні Університету, а також на власні об'єкти виробництва й накопичення енергії.

2.2. До організаційних меж СЕМ належать усі структурні підрозділи Університету; до фізичних (енергетичних) меж — усі види енергії та енергоносіїв (теплова та електрична енергія, природний газ, інші види палива), холодна та гаряча вода, а також енергія, вироблена власними джерелами.

2.3. Перелік будівель і об'єктів, що належать до меж СЕМ, формується енергоменеджером, актуалізується у разі зміни кількості об'єктів, обладнання або фізичних характеристик будівель і затверджується наказом ректора.

2.4. У разі розміщення Університету (його підрозділів) у будівлях (частинах будівель) на праві оренди (найму) чи іншому праві користування енергомоніторинг таких будівель здійснюється Університетом.

3. Мета і завдання системи енергетичного менеджменту

3.1. України Систему енергетичного менеджменту запроваджено з метою:

- формування та реалізації енергетичної політики Університету;
- досягнення цілей сталого енергетичного розвитку та підвищення енергетичної стійкості Університету;
- сприяння досягненню цілей Національного плану дій з енергоефективності, Оновленого національно визначеного внеску України до Паризької угоди (№ 868-р) та Довгострокової стратегії термомодернізації будівель (№ 1228-р).

3.2. Основними завданнями СЕМ є:

- ефективне споживання енергії (енергоносіїв) та комунальних послуг;
- раціональне використання коштів на оплату енергії (енергоносіїв) та комунальних послуг;
- планування й реалізація енергоефективних проєктів і заходів з розвитку відновлюваних джерел та накопичення енергії, моніторинг результатів їх запровадження;
- підвищення енергетичної ефективності будівель та зменшення викидів парникових газів;
- забезпечення енергетичної стійкості та безперебійності діяльності Університету;
- сприяння сертифікації енергетичної ефективності будівель;
- інтеграція завдань СЕМ з освітнім і науковим процесом Університету.

3.3. Функціонування СЕМ ґрунтується на принципах системності та постійного вдосконалення, пріоритетності організаційних і малозатратних заходів, обґрунтованості рішень даними енергомоніторингу, вимірюваності цілей,

залучення персоналу та здобувачів, прозорості й публічності результатів з урахуванням вимог інформаційної безпеки.

4. Організаційна структура та механізм запровадження системи енергетичного менеджменту

4.1. Загальну координацію роботи із забезпечення функціонування СЕМ здійснює енергоменеджер, який призначається наказом ректора зі складу працівників Університету та має відповідні компетентності. Енергоменеджер підпорядковується ректору.

4.2. До робіт з енергетичного менеджменту за поданням енергоменеджера можуть залучатися інші працівники Університету, які мають відповідні компетентності, а також підрядна організація з енергетичного менеджменту.

4.3. Для забезпечення енергомоніторингу в кожній будівлі Університету з числа штатних працівників визначаються відповідальні особи за збір інформації про обсяги спожитих і вироблених енергоносіїв (теплової та електричної енергії, газу, інших видів енергоносіїв), холодної й гарячої води, умови мікроклімату та внесення її до системи енергомоніторингу у строки й порядку, визначені Порядком та внутрішніми документами Університету. За наявності системи автоматизованого енергомоніторингу збір даних здійснюється переважно в автоматизованому режимі.

4.4. Розподіл функцій між структурними підрозділами:

4.4.1. Структурний підрозділ з питань адміністративно-господарської роботи забезпечує збір та моніторинг інформації про споживання енергоносіїв і комунальних послуг; підготовку та виконання робіт із реконструкції й капітального ремонту в частині заходів сталого енергетичного розвитку; технічне обслуговування інженерних систем і засобів обліку; узгодження з енергоменеджером заходів та закупівель за критеріями енергоефективності.

4.4.2. Фінансовий підрозділ забезпечує планування видатків на функціонування Університету, зокрема на енергоносії та комунальні послуги; затвердження граничних лімітів споживання; залучення позабюджетних коштів та облік економії коштів, що виникла внаслідок функціонування СЕМ.

4.4.3. Підрозділ з питань публічних закупівель забезпечує застосування критеріїв енергоефективності під час закупівель енергоспоживчої продукції (товарів) та послуг.

4.4.4. Профільні кафедри та наукові підрозділи забезпечують науково-методичний супровід СЕМ та її інтеграцію з освітнім і дослідницьким процесом.

4.5. Університет забезпечує обізнаність працівників і здобувачів щодо енергетичної політики, їхнього внеску в енергетичну ефективність та наслідків недотримання вимог СЕМ, зокрема шляхом:

- розроблення та поширення інформаційних матеріалів;
- проведення інформаційних і навчальних заходів;
- реалізації програм зміни енергоспоживчої поведінки.

5. Функціонування системи енергетичного менеджменту

5.1. Функціонування СЕМ (поточне управління) передбачає виконання таких задач:

- 1) енергетичне планування;
- 2) здійснення енергомоніторингу споживання та виробництва енергії;
- 3) поточний аналіз споживання енергоносіїв і комунальних послуг, виявлення причин відхилень від нормативів та їх усунення;
- 4) контроль за технічним станом будівель та інженерних систем;
- 5) контроль за здійсненням заходів і проєктів енергетичного розвитку;
- 6) розроблення пропозицій щодо заходів і проєктів сталого енергетичного розвитку;
- 7) визначення потенціалу економії енергоносіїв та комунальних послуг;
- 8) моніторинг, розрахунок і оцінку показників ефективності використання енергоносіїв та комунальних послуг;
- 9) прогнозування споживання та виробництва енергоносіїв і комунальних послуг;
- 10) контроль за досягненням цілей функціонування СЕМ;
- 11) підготовку та виконання процедур щодо забезпечення енергосервісу (за наявності чинних енергосервісних договорів);
- 12) сприяння публічним закупівлям енергоспоживчої продукції (товарів) та послуг з дотриманням критеріїв енергоефективності;
- 13) сприяння сертифікації енергетичної ефективності будівель;
- 14) розроблення та розповсюдження інформаційних матеріалів для працівників, здобувачів і стейкхолдерів;
- 15) розроблення та запровадження системи ощадного споживання енергоносіїв та комунальних послуг;
- 16) розрахунок базових рівнів енергетичної ефективності;
- 17) інвентаризацію будівель Університету;
- 18) збір, внесення та актуалізацію інформації щодо енергетичних і експлуатаційних характеристик будівель.

5.2. Енергомоніторинг забезпечується переважно засобами системи автоматизованого енергомоніторингу. Джерелами інформації про обсяги споживання та виробництва енергії (енергоносіїв) і комунальних послуг можуть бути дані систем автоматизованого енергомоніторингу, дані з рахунків за надання комунальних послуг, дані та показники вузлів комерційного обліку, звіти про енергетичний аудит, енергетичні сертифікати тощо.

5.3. Облік власної генерації та накопичення енергії. Дані про обсяги виробництва електричної енергії власними фотоелектричними станціями й обсяги заряду та розряду систем зберігання енергії включаються до енергомоніторингу. Показники енергетичної ефективності розраховуються з урахуванням нетто-споживання (різниці між спожитою з мережі та виробленою власними джерелами енергією) у випадках, коли це доцільно для відображення фактичної енергетичної результативності.

5.4. Університет забезпечує якість даних енергомоніторингу (повноту, своєчасність і достовірність) та їх інтеграцію з національною базою даних енергетичних і експлуатаційних характеристик будівель у складі реєстру

будівельної діяльності Єдиної державної електронної системи у сфері будівництва.

6. Енергетичний аналіз, базовий рівень та показники енергетичної ефективності

6.1. Енергетичний аналіз проводиться на основі даних енергомоніторингу, рахунків, показників вузлів обліку, звітів про енергетичний аудит та енергетичних сертифікатів і передбачає:

- 1) оцінювання фактичного споживання та виробництва енергії (енергоносіїв) і комунальних послуг за попередні періоди;
- 2) визначення значних сфер енергоспоживання та чинників, що впливають на енергетичну результативність;
- 3) виявлення можливостей підвищення енергетичної ефективності та потенціалу економії.

6.2. За результатами енергетичного аналізу визначаються та документуються показники енергетичної ефективності (зокрема питоме споживання) і базовий рівень енергетичної ефективності із зазначенням базового періоду.

6.3. Базовий рівень енергетичної ефективності розраховується відповідно до Закону України «Про енергетичну ефективність» і слугує основою для оцінки досягнення щорічних індикативних показників. Перегляд базового рівня здійснюється у разі суттєвих змін чинників, що впливають на споживання енергії.

7. Енергетичне планування

7.1. Процес енергетичного планування передбачає:

- 1) збір, обробку та аналіз інформації про обсяги споживання й виробництва енергії (енергоносіїв) і комунальних послуг;
- 2) збір, обробку та аналіз інформації про показники енергетичної ефективності будівель, перелік і стан здійснення заходів сталого енергетичного розвитку;
- 3) розроблення та документальне оформлення цілей функціонування СЕМ;
- 4) формування переліку та послідовності заходів і проєктів для досягнення встановлених цілей;
- 5) визначення необхідних ресурсів та їх джерел;
- 6) поточний і періодичний моніторинг здійснення заходів та досягнення цілей;
- 7) підготовку та подання до Держенергоефективності звітної інформації за визначеною формою.

7.2. За результатами енергетичного планування не пізніше шести місяців з дня прийняття рішення про початок запровадження СЕМ розробляється План діяльності, а не пізніше ніж дванадцяти місяців — Декларація енергетичної політики.

7.3. План діяльності та Декларація енергетичної політики оприлюднюються на офіційному вебсайті Університету протягом п'яти календарних днів з дня їх затвердження з урахуванням вимог щодо інформаційної безпеки.

7.4. План діяльності розробляється на трирічний період і визначає завдання СЕМ, щорічні індикативні показники та план здійснення заходів і реалізації проєктів сталого енергетичного розвитку.

7.5. Оцінка рівня досягнення щорічних індикативних показників здійснюється на підставі базового рівня енергетичної ефективності. Перегляд Плану діяльності здійснюється за потреби, але не рідше одного разу на рік за результатами етапу коригування циклу постійного вдосконалення.

8. Декларація енергетичної політики

8.1. Декларація енергетичної політики розробляється енергоменеджером або підрядною організацією з енергетичного менеджменту та затверджується ректором.

8.2. Декларація енергетичної політики повинна містити:

- 1) базовий рівень енергетичної ефективності із зазначенням базового року;
- 2) цілі функціонування СЕМ із зменшення споживання енергоносіїв та комунальних послуг на період не менше п'яти років;
- 3) інформацію про можливості Університету щодо забезпечення організаційними, матеріально-технічними та фінансовими ресурсами;
- 4) зобов'язання щодо забезпечення довгострокового розвитку та вдосконалення СЕМ;
- 5) зобов'язання щодо застосування критеріїв енергоефективності під час публічних закупівель;
- 6) наміри щодо підвищення енергетичної ефективності будівель та розвитку власної генерації з відновлюваних джерел енергії;
- 7) інші наміри або зобов'язання.

8.3. Цілі функціонування СЕМ мають бути чіткими, вимірюваними, досяжними, значущими та визначеними в часі й виражаються у числовому значенні питомого споживання енергоносіїв та комунальних послуг.

8.4. Перегляд Декларації енергетичної політики здійснюється за результатами моніторингу досягнення цілей не рідше одного разу на три роки.

8.5. Енергетична політика може враховувати інформацію за результатами сертифікації енергетичної ефективності будівель, результати аналізу споживання за попередні періоди, а також наявні або заплановані проєкти сталого енергетичного розвитку.

8.6. Університет забезпечує щорічний організаційний цикл постійного вдосконалення СЕМ із здійсненням кожного з чотирьох етапів:

- 1) планування — проведення енергетичного аналізу, визначення цілей функціонування СЕМ, проміжних цілей і щорічних індикативних показників, завдань та необхідних ресурсів, розроблення Плану діяльності;
- 2) виконання — здійснення заходів і реалізація проєктів, передбачених Планом діяльності, та поточне управління споживанням;
- 3) перевірка — моніторинг, вимірювання та аналіз показників енергетичної ефективності, порівняння з базовим рівнем і щорічними індикативними показниками, проведення внутрішнього аудиту СЕМ;
- 4) коригування — усунення виявлених невідповідностей, реалізація коригувальних дій, перегляд цілей, показників і Плану діяльності за результатами

аналізу з боку вищого керівництва.

8.7. Не рідше одного разу на рік проводиться внутрішній аудит СЕМ для оцінювання її відповідності вимогам цього Положення, Порядку та ДСТУ ISO 50001:2020 і результативності функціонування. Результати аудиту документуються та подаються вищому керівництву. У разі виявлення невідповідностей Університет вживає заходів щодо їх усунення та запобігання повторенню, а також постійно підвищує придатність, адекватність і результативність СЕМ.

9. Інтеграція системи енергетичного менеджменту з освітнім і науковим процесом

9.1. Університет використовує інфраструктуру та дані СЕМ як «живу лабораторію» для освітнього й наукового процесу.

9.2. Дані енергомоніторингу можуть використовуватися (з дотриманням вимог щодо захисту інформації) для виконання курсових, кваліфікаційних і дисертаційних робіт, наукових досліджень та проєктів у сфері енергоефективності, відновлюваної енергетики й енергетичної стійкості.

9.3. Університет сприяє залученню здобувачів вищої освіти та наукових працівників до розроблення й реалізації енергоефективних заходів і проєктів у межах СЕМ.

10. Прикінцеві положення

10.1. Це Положення затверджується рішенням Вченої ради та вводиться в дію наказом ректора Університету.

10.2. Зміни та доповнення до Положення розглядаються та затверджуються Вченою радою Університету та вводяться в дію наказом ректора Університету.

10.3. Відповідальність за актуалізацію Положення та контроль за виконанням його вимог несуть посадові особи Університету відповідно до їх функціональних обов'язків.